

DELOVNO GRADIVO ZA IZVEDBO POSAMEZNIH ELEMENTOV METODE RAZISKOVALNE NALOGE V OKVIRU ŠOLSKEGA UČNEGA PROGRAMA; TEMATIKE, POVEZANE Z EVROPSKO UNIJO

Tip pedagoškega dela: izvedba treh sklopov učne ure s spremljajočimi domačimi nalogami

PREDPRIPRAVA NA 1. UČNO URO

Učencem pred izvedbo 1. učne ure (brez posebne predhodne obravnave konkretne snovi) damo domačo nalogo, naj v svojem okolju skušajo prepoznati (opazovati, tudi vprašati, pobrskati po internetu) čim več primerov, kako Evropska unija (v nadaljevanju EU) vpliva na njihove želje, poglede in način življenja. Lahko jim pomagamo z nekaj iztočnicami, kaj opazovati – pozornost lahko usmerimo na konkretne pojave, povezane s predmetom:

- *prost prehod meje, potovanja na počitnice,*
- *tuje banke in trgovski centri, evro,*
- *financiranje izgradnje infrastrukture (komunalne naprave, igrišča – zraven so običajno table z oznakami, da je izgradnja sofinanciral program EU),*
- *šolska shema zdrave prehrane lokalnega izvora,*
- *ločevanje odpadkov in recikliranje, naravni parki,*
- *okoljski programi (sofinanciranje energetske obnove stavb, predelave avtomobilov na plin/elektriko, sončne elektrarne, tudi na strehah šol),*
- *podpore kmetovalcem, mlekomati, oznake izvora prehrane in vsebnosti GSO na živilih v trgovini,*
- *zaposlovanje staršev v okviru socialnih skladov in politike enakih možnosti,*
- *volitve v Evropski parlament, evropska zastava in simboli.*

1. UČNA URA: »Od problema do vprašanja« (Raziskovalno vprašanje)

Učenci bodo poročali o množini raznovrstnih opažanj. Če jih v predpripravi nismo usmerili na neko ožje področje, med šolsko uro skupaj z učenci zbrane vtise naprej razvrstimo v tabelo, ki odraža področja **skupnih politik EU**. Če smo jih že v predpripravi usmerili na neko področje, potem slednjega obravnavamo (opišemo, predstavimo) bolj natančno.

Primer tabele opaženih pojavov v domačem okolju, na katere vpliva EU

SKUPNA POLITIKA EU (področje)	MOBILNOST	ENAKOST MOŽNOSTI	OKOLJE	PARTICIPACIJA IN SKUPNE INSTITUCIJE, ČLOVEKOVE PRAVICE
primeri pojavov vpliva EU na življenje v domačem okolju	<ul style="list-style-type: none">▪ prosto gibanje ljudi (obisk nogometne tekme v Avstriji, smučanje v Italiji)▪ trgovina, skupna valuta▪ čezmejni projekti	<ul style="list-style-type: none">▪ sofinanciranje razvojnih programov in programov enakih možnosti (kohezijski skladi, strukturni skladi, skladi za razvoj	<ul style="list-style-type: none">▪ čezmejni ekosistemi▪ klimatske spremembe▪ varčevanje z energijo▪ obnovljivi viri energije▪ varovanje naravnih habitatov, rastlinskih in živalskih vrst,	<ul style="list-style-type: none">▪ simboli in institucije▪ zastopanost držav v posameznih institucijah, volitve

	(sodelovanje šol, turistični projekti, obmejno sodelovanje npr. smučišče Kanin) <ul style="list-style-type: none"> ▪ izmenjave ▪ poznavanje jezikov in kultur 	podeželja, socialni sklad) <ul style="list-style-type: none"> ▪ podpore kmetom 	zemlje pred erozijo tal <ul style="list-style-type: none"> ▪ standardi v kmetijstvu ▪ oskrba s hrano ▪ šolska shema zdrave prehrane lokalnega izvora 	
--	---	---	---	--

Vir: lasten prikaz.

Učencem nato damo navodila, naj skušajo razmisliti, kako si razlagajo prisotnost EU, ki so jo opazili (kaj želi EU s tem delovanjem doseči?). Na primer:

- *Zakaj EU omogoča prost prehod meje?*
- *Zakaj EU sofinancira šolsko shemo sadja?*
- *Zakaj EU s pomočjo programov dosega okoljske cilje?*
- *Zakaj EU sofinancira obnovo mestnega jedra ali šolske telovadnice?*

Če v predpripravi nismo omejili področja opazovanja pojavov, lahko učence v tej fazi razdelimo v skupine glede na področja skupnih politik EU in znotraj vsakega področja določimo opazanje, ki je dovolj enostavno in blizu šolarjem, da bodo lahko v skupinah razvijali mnenja o vzrokih. Na primer glede na gornji primer s področja OKOLJA, sofinanciranje šolske sheme zdrave prehrane lokalnega izvora (npr. sadja), bi šolarji lahko naštel (glede na starost in sposobnosti):

- *Sadje je zdravo.*
- *Bolj zdravo je jesti sezonsko lokalno sadje kot uvoženo eksotiko.*
- *Slovenci vzgajamo kvalitetno sadje, zato je smiselno, da ga pojemo v Sloveniji.*
- *Domače (slovensko ali lokalno) sadje je cenejše kot uvoženo.*
- *Če kupimo sadje od domačih kmetov, imajo ljudje v domačem okolju službo (vzgoja sadja na kmetiji, obiranje, sortiranje, prodaja, pakiranje, prevoz).*
- *Če kupimo sadje od domačih kmetov, to manj obremenjuje okolje (manj prevoznih stroškov in izpustov CO₂).*

Po predstavitvi oz. poslušanju mnenj postavimo vprašanje, ali je EU pri doseganju cilja učinkovita, ali smo z rezultati zadovoljni in na podlagi česa tako mislimo oz. lahko o tem sklepamo – **kako lahko kvaliteto pojava preverimo?** Če npr. shemo lokalnega sadja v šolski prehrani učenci prepoznajo kot nekaj, kar pripomore k zdravi prehrani in vzpodbujanju lokalne potrošnje in proizvodnje hrane, se je smiselno vprašati:

- *Kako preveriti učinkovitost/zadovoljstvo uporabnikov (otrok, ki jedo sadje)?*
- *Kako preveriti, ali tudi v domačem gospodinjstvu kupujemo lokalno pridelano sadje?*
- *Kako preveriti, ali je slovensko sadje v trgovini cenejše kot uvoženo?*

To je pomemben korak od tega, da se učenec spoznava s tematiko, do stopnje, ko problemsko razmišlja o nekem pojavu. **V tej stopnji raziskovanja učence povabimo, da razmišljajo, kako bi zbrali podatke, da bi odgovorili na zastavljena raziskovalna vprašanja.**

PREDPRIPRAVA NA 2. UČNO URO:

Predpriprava na drugo fazo, to je raziskovalno metodo, se lahko naredi v razredu v obliki nizanja idej ali pa se prepusti učencem kot domača naloga. V gornjem primeru bi na primer lahko predlagali naslednje metode raziskovanja:

- *SPRAŠEVANJE*: izvedba anket o uživanju sadja med šolarji
- *PRIMERJALNA ANALIZA*: izvedba anket in skupni projekt primerjave podatkov med šolami, ki sheme izvajajo na različne načine
- *OPISOVANJE*: analiza reklamnih časopisov o ponudbi sadja in cenah – nadaljevanje v *PRIMERJALNO ANALIZO* med trgovinami in *SINTEZO* ugotovitev
- *SPRAŠEVANJE*: anketiranje okoliških kmetov, ki sadje dobavljajo
- *OPAZOVANJE*: katero sadje ljudje kupujejo v trgovini (domače-uvoženo, sezonsko-eksotično).

2. UČNA URA: »OD VPRAŠANJA DO ODGOVOROV« (RAZISKOVALNA METODA)

Raziskovalna metoda se lahko izvede v obliki navodil, ki jih učenci dobijo pri šolski uri, izvedejo pa jo doma ali pa se raziskovanje izvede kot skupna dejavnost v razredu/na terenu.

Primeri izvedb raziskovalnih metod glede na raziskovalna vprašanja:

- *Ali šolarji z več znanci v državah članicah EU bolje poznajo EU?*
Najprej izvedemo kviz s splošnimi vprašanji o EU. Hkrati vsak učenec preveri, koliko prijateljev iz drugih držav članic EU ima na Facebooku (ali na drugem družabnem omrežju). Nato ugotavljamo, ali obstaja zveza med poznavanjem EU in številom vrstnikov – znancev iz drugih držav članic EU.
- *Ali imamo ljudje različne starosti različen odnos do EU?*
Učenci izvedejo domačo nalogo, v okviru katere vprašajo stare starše, starše in starejšega brata/sestro oz. soseda iz višje starostne skupine, kaj jim najprej pade na pamet, ko pomislijo na EU (starejše generacije naj bi EU povezovala z mirom in sodelovanjem, srednje z trgovino, krizo, mlajše z izmenjavami, šolanjem in zaposlovanjem v tujini). Lahko si izmislimo tudi tri besedila, ki so jih zapisali izmišljeni predstavniki treh generacij, potem pa šolarji na šolski uri ugotavljajo, kaj in zakaj za te osebe pomeni EU.
- *Če je na voljo več časa, se lahko izvedejo eksperimentalni/ustvarjalni projekti*: npr. v zvezi s tem kako zmanjšati porabo papirja/energije/vode v razredu (na šoli, lahko izvedemo tudi tekmovanje med razredi), kako učinkovito reciklirati. Lahko se uvede šolski vrt – pridelava vrtnin. Lahko se pri likovnem pouku oblikuje oznake za lokalno pridelano hrano in promocijski material (predstavitev rezultatov v obliki plakata, skulpture, slikovnega in multimedijskega materiala, makete ipd.), pri tehničnem pouku pa naredi eksperimentalni material. Okvir različnih predmetov je mogoče izkoristiti za izvedbo enotnega raziskovalnega projekta – vsebino raziskave je smiselno obravnavati medpredmetno.

Pri raziskovalni metodi je pomembno, da učence seznanimo s pojmi: **pojavnost, merjenje pojavnosti s podatkom (odvisna spremenljivka), narava povezave med dvema pojavoma**. Pridobivanje podatkov o pojavu prek metode odraža kvaliteto ali kvantiteto izbranega pojava (odvisno spremenljivko). Slednja je povezana z drugim pojavom (neodvisno spremenljivko). Neodvisna vpliva na odvisno spremenljivko. Na primer:

- *Če smo se spraševali o tem, koliko lokalno pridelanega sadja zaužijejo prebivalci našega kraja, je število odgovorov 'jem slovenska jabolka' v anketi/vprašalniku podatek, ki smo ga pridobili z metodo spraševanja. Ta podatek odraža pojav pogostosti uživanja lokalno pridelanega sadja (odvisno spremenljivko). Sklepamo lahko, kako je ta pojav povezan s kakšnim drugim: ko pogostost uživanja jabolok vpliva na zdravje ljudi, je uživanje jabolok*

neodvisna spremenljivka, kadar pa na pogostost uživanja jabolk vpliva cena v trgovini, je uživanje jabolk je odvisna spremenljivka.

Učence v višjih razredih lahko seznanimo tudi s **prednostmi in omejitvami posameznih metod raziskovanja**. Na primer omejitve spraševanja je, da z njim pridobimo samo podatke, za katere izhodiščno predvidevamo, da so pomembni – o njih sprašujemo. Omejitve opazovanja je, da težko opazujemo nek pojav v izoliranem okolju, kar pomeni, da težko naenkrat opazujemo le en vpliv na pojav, ker se jih po navadi dogaja več. Nepomembne vlive je treba 'odmisliti' – jih zapostaviti. Opisovanje lahko koristi, če je natančno, koncizno, lahko pa se izrodi v preširoko naštevanje za raziskavo nepomembnih lastnosti pojava.

3. »OD ODGOVOROV DO NOVIH SPOZNANJ« (ANALIZA)

Pri različnih predmetih lahko uporabimo rezultate lastnih ali drugih raziskav in jih vpletemo v analizo v okviru šolske ure/domače naloge.

Tekstovne podatke lahko uporabimo v okviru bralnega razumevanja. Uporabimo ciljna vprašanja, ki povzemajo raziskovalni proces:

1. Kaj smo opazovali (področje) in kako je povezano z EU?
2. Zakaj smo opazovali (problematika)?
3. Kaj sta konkretna opazovana pojava (spremenljivki)?
4. Kako smo zbrali podatke o pojavu (raziskovalna metoda)?
5. Kakšna je zveza med spremenljivkama (ali prva spremenljivka vpliva, sooblikuje, pripomore, zavira, pomaga ipd. na drugo spremenljivko)?
6. Kakšne so značilnosti konkretnega okolja, v katerem smo opazovali zvezo? Kaj bi še morali raziskati?
7. Kakšen je pomen opažanj za izhodiščno problematiko? Kaj smo se novega naučili o EU?

Učence povabimo k pisanju refleksije z vključevanjem lastnega mnenja.

Številčne podatke (npr. iz gornjega primera z družabnim omrežjem) lahko uporabimo pri matematiki (računanje deležev). Učenci naj pisno interpretirajo dobljene rezultate.